

ІЛЮСТРОВАНЕ ПИСЬМО ДЛЯ РУСЬКОГО НАРОДУ.

Виходить у Львові кожної п'ятниці. — Передплата річно: 4 р., піврічно 2 р. чвертьрічно 1 р., (за границею річно 8 рублів, піврічно 4 рублі). — Редакція, адміністрація і експедиція ул. сьв. Миколая 13. П.

Бразилійський рай.

(Вісти про різну руских емігрантів в Бразилії).

Після урядового донесення з Куритиби, столиці бразилійської провінції Парана, відділ Індіан з племені Ботокудів вирізав дня 6 грудня 1896 в страшний спосіб руских кольоністів, замешкуючих осаду Моема, приналежну до кольонії Люцена. Вирізано людей 19, а двоє тяжко ранено. Жертвою розбійничого нападу була жінка і двоє дітей з повіта золочівського; чоловік і жінка та двоє дітей з повіта сокальського; чоловік і жінка з повіта перемишлянського; одна жінка з дитиною, котру Індіани кинули живцем в огонь, з того самого повіта, також иньша жінка з дитиною з повіта золочівського. Один чоловік та одна дитина одержала тяжкі рани. Коли вість о страшній різні дійшла до Куритиби сейчас вислало правительство з Ріо Неґро офіцира поліції з відділом в ціли оборони кольонії перед дальшими нападами і в ціли похоронення нещасних убитих. Дня 11 грудня похоронено убитих під ескортою 70 людей, котрі відтак розпочали борбу з Індіанами,

що укривши ся недалеко кинули ся на них, видаючи воєнні оклики. По недовгім опорі розбіглись Індіяни по лісах.

Віце-конзуль австрійский в Куритибі зажадав від правительства бразилійського вияснення способів, які обдумано, щоби запобічи новим нападам в будучности. Правительство впевнило его, що вже в тій цілі починало відповідні зарядження; замість поліції втягнуено в службу кольтонії стрільців, що дадуть ся ліпше ужити против Індиян. Они мають задачу перебігати безупинно ліси, а від часу до часу уряджувати далеко сягаючі облави. В одній такій облаві на Ботокудів убили стрільці 40 напастників, а останних відперли. Власти в Ріо Неґро урядили складку на позісталих нещасних. Двоє діттий, що в наслідок різні осиротіло, віддано на вихованє в кольтонії.

Напади Ботокудів лучались вже передше дуже часто. Однак ніколи до тепер не лучилась так велика різня. Звичайно вдовольялись дикуни тим, що впадали до домів, коли мешканці були в поли і крали предмети металеві, котрих їм потреба на вістря до спис і стріл. Коли кольтоністи зближались, то Індіяни кинувши на них по кілька стріл звичайно утікали.

Ботокуди замешкують зовсім ще незнану західну часть провінції сьв. Катерини, що граничить від полудня з провінцією Парана. Тож стикають ся з полудневими кольтоніями Парани. Племя се є для просьвіти зовсім неприступне і уходить за одно з найгрізнійших племен індияньских в Бразилії.

Як можна збогатіти

(після Франкліна).

Одного разу їхав я селом і побачив велику товпу людей. Розцікавлений задержав я свого коня і дізнав ся, що вони зібрали ся на ліцитацію. Було то ще рано; люди говорили о тяжких часах, а оден з поміж товпи звернув ся до старого сивого чоловіка, що на око здавав ся заможним, і спитав: »А щож ви, батьку Антоне, скажете про теперішні часи? Чи й ви не вірите, що великі податки і всілякі тягарі зовсім виссали край?« Ціла

грумада наставала на старого, щоби він говорив, всі обступили его доокола, а він так став говорити:

»Милі приятелі і добрі сусіди! Податки справді трохи великі; та як би ми впрочім жадних більше не платили податків, як тільки урядови, то нам би то легко прийшло! Але ми ще маємо багато інших, котрі для нас ще тяжші. Наше лінивство н. пр. забирає нам в двоє більше, як уряд, наша пиха три рази більше. Від тих податків не може нас жаден посол ані через половину, увільнити. Порахуйте той час, котрий ви здармуєте, а побачите, що я кажу правду. Лінивство єсть почином всего зла; то єсть ржа, що більше нищить як праця. Ключ, котрого часто уживаємо, єсть все блискучий. Коли-ж любите ваше жите, то не гайнуйте часу, бо час то жите. Лінивство все утрудняє, пильність улекшує. Лінивство так іде помало, що убожество скоро его догонить.

Що то поможе, бажати або сподівати ся кращих часів? Змініть ся самі, то й часи змінять ся. Пильний не потребує нічого бажати. Хто заспокоює ся надіями, той легко може з голоду вмерти. Без праці нема зарібку. Хто знає яке ремісло, той має і майно! Хто хоче працювати, той найде все хліб. Трудящому чоловікови заглядає вправді голод до хати, але до середини не вйде. Працой нині, бо не можеш знати, що тобі завтра перешкодить. Бери ся жваво до праці. Як хочеш збогатіти, то вчи ся не тільки заробляти, але і щадити. Одну дурницю утримувати стоїть дорожше, як двоє дітий виховати. Мала дірка затоплює великий корабель, а хто смачно заїдає або попиває, той потім з торбами ходить. Як тільки купуєм се, чого тобі не треба, то не задовго будеш мусів то продавати, що тобі потрібне.

Розумний учить ся з чужої шкоди, а дурний ледво з своєї научить ся. Як неустанно бере ся муку з мішка, а не досипає ся, то наконець вибере ся до споду. Як хочете знати, що варта гроші, то йдїть і позичте. Позички ведуть за собою лихо. Убогий, що пне ся до богача, так само сьмішний, як жаба, котра надула ся, щоби бути подібною до вола. Честний чоловік кождому сьміло дивить ся в очи, а хто з своєї вини збіднів, той тратить честь і самостійність. Тяжко, щоби порожний мішок випростував ся. Хто думає о тім, щоби купувати то, що єму припало до впадоби, той часто забуває заплатити; вірителі мають лучшу память, як довжники і ніхто так пильно не заглядає до календаря як вони. Речинець заплати все приходить довжникови за вчасно. Тому беріть вашу свободу і незалежність. Будьте трудящі і вірні; влітайте дайте також троха на старість і на випадки; бо полуднев

не сьвітить і цілий день. Зарібки не тревалі і непевні; а видатки мусить мати чоловік, як довго живе. Лекше дві печи поставити, як одну опалювати. Ідїть лучше без вечері спати, якби ви мали з довгами встати. Зарабляйте, кілька можете і обчисляйте, кілька ви заробили. — То, мої други, науки з досьвіду і розуму. Досьвід то вправді дорога школа, але се єдина школа, в котрій нерозумні чогось научать ся».

Так скіньчив батько Антін свою бесїду. Люди пильно єму прислухували ся і похваляли єго розумні науки. Але як почала ся ліцитація, — купували найбільше без розуму і розваги.

Що говорив пос. Вахнянин

о лихві в радї державній дня 18. січня 1897. р.

(Дальше.)

Ба, при тїм єсть ще такий звичай, що коли довжник случайно збідніє і не може вже віддати позиченого збіжа в натурі, він мусить пристати не лиш на роботу в поли, але й згодити ся на то, щоби єму віритель відтягав від єго дневної платні 2 до 15 кр. То значить: Віритель держить зубожілого довжника при житю, щоби той був для него довготрєвалою, але дешевою робочою силою. — Чи не доходить то до невільництва, лишаю кождому до осуду. (Зовсїм слухно!)

Лихва натуралїями заводить ся в той спосіб, що довжник не сьміє купувати своїх потреб домашних, поживи і одежи, або коли він случайно промисловець, свого материялу промислового деинде, як лиш у свого вірителя. Розуміє ся, що єму продають дрантє за найвисшу ціну. Коли довжник того не робить, то не дістане кредиту.

При лихві від худоби треба розрізнити всїлякі способи: 1) Коли довжник, що дістав позичку, не може сповнити свого зобовязаня, то мусить взяти від вірителя штуку або дві худоби і через якийсь час пасти єї у себе. — 2) Селянинови бідакови, що не пристарав собі власної худоби, по просту дають худобу. Але она не єго власність. Селянин може лиш з неї користати. В догідну пору, коли худоба добре платить ся, бере лихвар ху-

добу назад, щоби її продати, або 3) продає її селянинові на кредит. При тім ставлять ся певні умови. Селянин мусить дати задаток і зобов'язати ся до сплати установлених рат. Коли случайно не додержав точно тих умов, то відбирає ся йому худобу. — 4) Торговля худобою бере ся для якоїсь часті населення формально в монополі. Без посередника, без дотичного фактора від худоби не може ніхто ані продати ані купити хоч би лиш одної штуки худоби.

Однак найзвичайніший спосіб лихви від худоби єсть такий:

Лихвар, що не має ані кусника землі, купує случайно де на торзі десять пар молодих, дволітніх биків. Веде їх в гірське село де добрі пасовиска. Тих десять пар розділяє він поміж своїх довжників. А відтак робить ся така устна угода:

Селянин дістає пару таких биків у вартості 60 зр. Він їх годує, доглядає, все на свій кошт і своєю пашею через цілі два роки. По двох роках продають бики. Вони добре годовані, добре удержані, готові до роботи в полі і представляють вартість 120 зр. Приходить лихвар, щоби їх повести на найблизший ярмарок. Селянин іде туди з ним. Являє ся купець. Установляє ся ціну дійсно на 120 зр. Що-ж діє ся? Лихвар ділить ся з селянином заробком. Але як? Тих 60 зр., що дав перед двома роками за пару биків, відбирає, розуміє ся, собі, до того дочисляє дволітні проценти від 60 зр. на — 20 зр., разом 80 зр. А тепер приходить до поділу чистий зиск 40 зр., то значить иньшими словами, селянин дістає за свої дволітні труди і за свою пашу в найліпшій случаю 20 зр. (Слухайте! Слухайте!)

Кажу, в найліпшій случаю, бо буває, що закупник єсть представленим спілником лихваря. Він купує пару дійсно за 120 зр. але лиш поза очі; перед селянином добиває ся торгу лиш за 100 зр. а селянин дістає всего 10 зр.

Скажете панове: То незвичайні відносини! Так, мої панове! Коби то були лиш поодинокі случаи! Але той інтерес з лихвою від худоби робить ся в Галичині в 1.000 селах, на 6.000 всіх сіл — зі 100.000 селян, з 200.000 штук худоби вартості бодай одного мільона золотих. А що приносить той інтерес? До двох літ дістають лихварі назад цілий свій капітал, який вложили, в сумі одного мільона, не нарушимий і бодай 20 процент провізії та чистого зиску кругло 2 мільони зр.

То преці дуже сумні відносини, які завела у нас лихва. То-ж і не дивувати ся, що безрадний, добрий селянин покидає громадно свою вітчину, щоби знайти в Бразилії свою погибель.

Коли би я мав зробити порівнянє, то було би то таке, що робота лихварека єсть така сама як паука з комарем. Селянина замотують поволи, він відтак не може боронити ся, висисають з него найліпші соки, а трупа висилають до Бразилії. Бо лихварі єсть заразом і агентами еміґраційними. Они роздобувають їм карту за дармо, щоби позбути ся єго з села і вислати до Америки.

Щоби сї невідрадні відносини поправити, виходила в сій Палатї вже много разів спонука також і з сеї (правої) сторони. Пригадую лиш спонуку поваж. п. пос. гр. Шиньського перед чотирома роками; пригадую спонуку в минувшім році, коли тут була бесїда про еміґрацію до Бразилії, але на жаль всі ті спонукки не придали ся до нічого. Вис. Палата признаєть менї ддятого право, коли поставлю просьбу до неї, щоби підперла ласкаво резолюцію в сїм зглядї (Дуже добре!), котра звучить (читає):

Взиває ся правительство, щоби як найскорше предложило судовокарну повелю, в котрій би розширено законні постанови о понятю лихви і заострено кару за сю провину.

А тепер маю ще чисто річеву просьбу до Є. Ексц. п. міністра справедливости, просьбу котра лежить певно в самім інтересї виконувания права. Єму чей повинно бути звісно, що нам Русинам, признали поодинокі правительства в передконституційній ері, як також від року 1860 /неодні права язикові на поли виконувания права. Суть то постанови, котрі містять ся в розпорядженях вис. ц. к. міністерства справедливости з 22 жовтня 1852 ч. 16571; в розпорядженю з 9 липня 1860 ч. 10340; в розпорядженю з 7 серпня 1860 ч. 11947; в розпорядженю з 26 серпня 1860 ч. 12299 і 12589; в розпорядженю з 26 жовтня 1860 ч. 14186; в розпорядженю з 12 грудня 1860 ч. 10419; в розпорядженю з 21 цвїтня ч. 3297; в розпорядженю з 17 серпня 1864 ч. 7617; в розпорядженю з 23 лютого 1867 ч. 1124; в розпорядженю цілого ц. к. міністерства з 5 червня 1869 ч. 9973.

Сї права язикові признані галицким і буковиньским Русинам, маємо право берєти, а зновā суди, підвласні ц. к. міністерству справедливости, мають обовязок їх придержувати ся.

Коли на яким поли управи державної показує ся конечним надати повне значїне національним правам поодиноких народів Австрії, то се найконечнїйшим на поли виконувания права і судівництва. Наводити докази на слупність сєго погляду було би злишним. Мові народу треба дати всі услїва до розвою. Треба

їй надати необмежений ужиток в публичнім житю, в школі і церкві, в зносинах зі зверхністю, а особливо в уживаню права.

Але я змушений зазначити, що — легко сказавши — не завжди, не всюди і не у відповідних границях — що-до уживання рускої мови придержують ся поодинокі судові урядники і власти постанов наведених розпоряджень.

А та обставина змушує мене, що я виступаю тут у вис. Палаті з сею кривдою і ставлю просьбу до Є. Ексц. п. міністра справедливости, щоби він схотів пригадати наведені розпорядження судам в Галичині і Буковині і наставляв на строге їх виконуванє. Ся справа має не лиш своє річеве, але й політичне значінє, котрого не потребує ширше розбирати.

Є. Ексц. був вже для нас так прихильним, що видав торік розпорядженє в справі руских написей на всіх судових будинках всхідної Галичини. В наслідок того не було у нас питання піраньского, бо обі народности в Галичині суть досить політично зрілі і мають на стілько почутя справедливости, що приймуть такі розпорядження лиш охотно. Сподіваю ся для того, що Є. Ексц. ту мою просьбу не лишить без узглядненя, і на тім кінчу. (Грімкі брав а і оплески).

Не мсти ся.

В Туреччині, де то часом недобре діє ся, прогнав якийсь богатий і знатний чоловік убогого, що просив єго о запомогу, та ще вилаяв і вибив, убогий трохи віддалив ся, кинув за ним каменем. Ті, що се бачили, сердили ся, але ніхто не міг догадати ся, на що убогий підніє сей камінь, і навіть не думали, щоби він від того часу носив єго при собі. А він такої так зробив. Минуло кілька літ, а нещастє хотіло, що тамтой богач допустив ся якоїсь провини. За кару забрали єму весь маєток та ще до того після тамошного звичаю посадили єго на-взнак на осла, і так на сьміх водили по місті. Коли він так їхав, стояв на улиці тамошний убогий чоловік з каменем у кишені. Побачивши богача за-

раз сягнув рукою до кишені, вийняв камінь і підніс в гору, щоби кинути за тим, що его колись зневажив. Але в тій хвили помір-кував ся, впустив камінь на землю і відійшов.

З того можемо навчити ся: Насамперед не повинні-сьмо в щастю бути гордими, а для убогих прикрими і лихими; бо може бути з нами в вечер инакше, як було рано, а хто яко приятель нічого нам не поможе, той яко ворог може зашкодити. Ми не повинні мати на ворога каміня в кишені а пімсту в серцю. Бо сей убогий чоловік, опам'ятавшись кинув камінь на землю, а відходячи, так сказав до себе: »Мстити ся на ворозі, коли він багатий і щасливий, се річ дурна і небезпечна; тепер же, коли він нещасливий, булоб то не по людски і нечестно.

Евгеній Желехівський.

Дня 19. лютого 1885 р. помер Е. Желехівський професор гімназії в Станиславові. Покійник був сином приватного офіціаліста. Він покінчив науки в Перемишлі, опісля став професором гімназійним в Станиславові. Вже замолоду брав він живу участь в ділах народних, в р. 1868 був основателем »Просвіти«. Горячий патріотизм, правість характеру, тверда віра в ліпшу будуччину руского народу, витревала праця з посв'яченєм власних справ особистих і вигод знаменували его кожний подвиг. Справою рускою він жив і дихав, справі тій посв'ятив він всі свої сили і навіть своє слабе здоровлє. Ні одно видавництво руске не обійшло ся без его помочи, він дописував також до »Правди«. Замолоду збирав він між народом пісні, казки і т. и. і се мабуть навело его на думку видати руский словар, над котрим працював кільканадцять літ. Не ветиг однак сеї многоважної праці докінчити і перед смертю передав її докінченє своєму другу проф. Недільському. Вість про смерть Желехівского тронула всю Русь до живого і не диво що з всіх сторін почитателі его наспіли віддати єму сумну прислугу і зложити на его домовині слезою зрошені вінці. Ще ніхто не запам'ятав в Станиславові таких величавих похоронів. Кількадесять св'ящеників, братства з хоругвами, селяни і міщани, депутації зі Львова, вся інтелігенція місцева провадили з щирим жалем в душі мужа, котрому на серці було лише добро і просвіта руского народу.

ЕВГЕНІЙ ЖЕЛЕХІВСЬКИЙ.

Приятелі і вороги руского народу.*)

Нераз бачили ви по містах наших, як рускі міщани покинули свою старосьвітську руску одежу, старосьвітські шапки, а понадягали на себе сурдуги та циліндри, ба навіть по селах можна бачити, як дівчата і жінки понехали свої кафтани, а понадягали якісь »лейбики«. Отак то бажалиб наші соціялісти, щоби Русин не дбав про те, що він має бути Русином, має держати ся свого руского обряду, а лише щоби пильнував свого жолудка, щоби не зазнав голоду і холоду. Тим то они обіцяють невидальщину і небувальщину робітним людям. Але хоч все те виглядає мов грушки на вербі, соціялісти вмавляють в робітників ба навіть в наших честних господарів, що вони радикали, соціялдемократи і що мусять слухати їх команди, коли хотять добити ся того раю на землі. Вони кажуть, що для сего обіцяного раю мусять пасти жертви, мусять поплисти кров. Однак історія вчить нас, що з ворохобні ніколи нічого доброго не вийшло, отже й сей обіцяний край дармоїдів може хиба залити ся сльозами і кровю замість молоком і медом.

Хто хоче переконати ся, чи соціялісти приносять добро і благословенє народови, сей повинен пильно дивити ся на те, що то буде з тих рожевих обіцянок. Соціялісти вже давно ведуть свою роботу, а колиб їх спитати, що зробили вони доброго для народу, то рахунок випав би дуже сумний. Проводир німецьких соціялістів Бебель сказав в берлинськїм соїмі 1895. року: »Як би ви мені сказали, що все хліборобство за два роки пропаде, то се була би для мене найбільша радість«. Соціялдемократи лущать ся з усіма ворогами хліборобів, щоби їх довести до унадку і тим зробити їх своїми послішниками.

Тай ремісникам нічого лішого не бажать соціялісти, як щоби зовсім підупали.

А щож зробили вони для робітників? Правда, що соціялісти зорганізували робітників — се їх заслуга, але й відособнили їх неможливими домаганнями і се їх хиба. Закони про охорону робітників, се не їх заслуга а в части переведено їх навіть против волі соціялістів.

В німецькїм соїмі сидить кількадесять соціялістів, але доси не зробили вони нічого для робітників доброго. Вони лише гор-

*) Див. Правда, 1897, ч. 4.

Молода пара просить о благословеньство.

лають, спинають практичну роботу і силкують ся перевиспити всіх інших послів своїми безмірними домаганнями. І проводир Марке учив їх, щоби старали ся домаганнями своїми всіх закасувати. Коли н. пр. послі домагають ся, щоби держава закупила залізниці, фабрики на власність держави, то соціялісти повинні домагати ся, щоби держава просто відобрала все те теперішнім власникам. Коли н. пр. інші послі вимагають, щоби наука була безплатна, то соціялісти хочуть, щоби дітей виховувано на кошт держави. Коли одні жадають пільги в податках, зменшеня тягарів військових, соціялісти кажуть, що вони скасують податки військо і т. п. Отже лише горлати, кричати та заворушувати се ціль соціялістів, замість спокійної практичної роботи.

Але не оден каже: »Тепер не можуть соціялісти ще нічого осягнути, але скоро дійдуть до влади, то побачите, що додержать своїх обіцянок«.

Як-же почувеш такого радикала, коли тобі почне правити про край дармоїдів, то видає ся мені як сей купець, що має гарну виставу, але склеп его порожній. Всі ті гарні обіцянки се лиш сонні мари, мрачні образи, що розпливають ся відтак в тумані.

Соціялісти кажуть: треба знести приватну власність, а все має держава забрати і зробити публичним добром. Як-жеби дійсно весь маєток був спільним добром, якби тут лїнвий визискував пильного і дбалого та оццадного? Сама справедливість вимагає, щоби кождий мав свою власність, а колиб вам хто сказав: віддайте свій ґрунт і господарство на власність публичну всіх, ви б певно такого назвали божевільним.

Отакі то забаги мають соціялісти, що радїби лише заманити і наших добродушних хліборобів в свої сїти і вмовлюють у вас: ви радикали! Спершу хочуть лише зробити вас байдужними до вашої віри і народности рускої, а відтак ужити вас яко наряд до своїх цілій. Отже стережіть ся, бо се не приятелі а вороги руского народу.

Та про се ще поговоримо більше иньшим разом.

Промова посла Барвіньського

в загальній розправі над бюджетом в краєвім соймі на засіданню
дня 12 лютого 1897 р.

Високий Сойме!

Сегорічна сесія, хоч як коротка, не могла розбудити живійшої роботи, скупити уваги сеї високої палати і задля загального розсіяння і нетерпеливості, щоби чим скорше діждати ся замкнення сойму, визначує ся до певного степеня яловості і безплідності. Однак хоча так розсіяна увага послів, не можу занедбати сеї многоважної хвилі, в котрій приступаємо до розправи над бюджетом, щоби при сій нагоді не сказати деяких уваг, які мені в так важній порі, котру ми переживаємо, насувають ся. Навіть серед такого загального розсіяння, де увага всіх звернена на зовсім иньше поле, уважаю обовязком свого сумління піддати під розвагу В. Сойму деякі справи, про котрі нам не вільно іменно в тій критичній порі забувати, а треба все мати їх на бачности.

Економічне положенє нашого краю не можна зовсім назвати відрадним. Сегорічний бюджет, з котрого справозданє находить ся в руках кожного посла, показує наглядно, що се остатний бюджет з надвишкою, а преліминар сегорічних доходів мало що не о $\frac{1}{2}$ міліона некористнійший від вторіннього. Тимчасом отже коли доходи не збільшають ся, лиш зменьшають ся, видатки ростуть з кождим роком. Се не булоби так страшно, колиб із зростом видатків і потреб краю, росла і зміцняла ся сила податкова людности. Тимчасом так оно не є. Промисл котрий в иньших краях дає таку силу податкову, якое у нас не може живійше розвинути ся і двигнути, хоч єсть запопадливість, щоби край наш видобути знід переваги заграниці і власними виробами покривати потреби краю. Край наш все таки остає краєм рільничим і ріля се поки-що головне жерело єго доходу і на довгі часи таким остане. Могиб людність нашого краю поставити на ноги ті галузи господарства, що вяжуть ся тісно з хліборобством, от хоч би годівля рогатої худоби, але й тут при всіх змаганях і заходах не видно значного поступу. Богатства наші копальні використовують чужосторонні спекулянти, збиваючи на тім грубі маєтки. А тимчасом більший властитель-дідич рік річно що раз більше підупадає і мусить збувати свої добра в чужі руки, або лишити ся позорним властителем, коли дійстним паном єсть банк; ремієники по містах доживають свого віку під напором заграничної

конкуренції, а селянин-хлібороб під вагою всяких тягарів і наслідком своєї непорадности сходить на халупника, зарібника, або заманований буйними обіцянками несумлінних агентів позбуває ся решти свого добутку і йде в світ за очі, щоби стати бразилійським невільником або трупом своїм послужити до погною тамошньої землі.

І щож робить ся у нас для заради сему загальному лихви? Вторічний сойм затревожив ся був громадною еміграцією селянською і зірвав ся до діла. Здавало ся, що з того щось вийде, а комісія еміграційна розслідувала дуже основно цілу справу. Однак все скінчило ся на розслідах, а Виділ краєвий також в своїй акції в тій справі не вийшов поза межу розслідів причин еміграції. Закон проти агентів еміграційних, більша бачність властий правительстве них, а найбільше сякий-такий урожай минувших жнив приспали на час се лихо, що так широко ворушило нашим краєм. Тим то міг Є. Е. п. Маршалок назвати сей рік у вступній своїй промові при відкритю сойму, хвилею віддиху, котра позваляє глядіти способів самопочи і ратунку.

Таким способом справа еміграційна не полагоджена, питанє, котре дотикає самих основ нашого суспільного ладу, не розвязане, а лише відрочене, бо не усунено головних і найважнійших причин сего руху в краю.

Такими причинами є передовсім задовженє хліборобів споводоване головно лихвою, малоземельність або безземельність, споводована роздробленєм ґрунтів або банковими і лихварськими ліцитаціями, великі тягари, елементарні нещастя, а наслідком того загальна збіднілість хліборобів. Справи ті обговорювано і в тій в. палаті і в раді державній і з сторони руских як і польских послів так всесторонно, що не потребує знов сего повтартя. Указувано ріжні способи помочи і ратунку як видобути ся з того лиха. Виказувано потребу викупна селянських господарств з довгів банкових і лихварських дорогою дешевого кредиту, заснованєм спілок господарських і кас позичкових системи Райфайзена, котрі показали ся такими спасенними в інших краях австрійских.

Говорено багато о меліорациях господарств та о парцеляції, щоби тим способом дати хліборобам малоземельним або безземельним можлиість закупити ґрунти і розширити свої господарства. Однак так важна справа парцеляційна, підношена тут вторічного року, лишила ся також непорішеною, а навіть нерозпочатою.

Чи ж можна дивувати ся, що серед такого невідрадного положення економічного наш хлібороб або ремісник радо дає послух тим, що ятять верстви суспільні против себе, піддержують і роздмухують невдоволене і тим підготовляють ґрунт до загального перевороту. На щастє се лише зверхні хоробливі прояви, а не загальна недуга, бо наш суспільний організм в своїх основах ще здоровий і кріпкий. Але власне ті хоробливі прояви повинні нас отямити, повинні спонукати нас до усуненя причин, які викликають ці хоробливі прояви, бо они можуть з часом обгорнути цілий організм.

На се не допоможуть штучні рецепти, сама природа мусить тут помогти організови до побореня сих хоробливих проявів, але треба сей організм скріпити. Я зовсім згоджую ся з п. Маршалком, що в нас самих ми передовсім повинні глядіти помочи і що ту поміч можемо знайти при добрій волі. Але хто знає вдачу нашого селянина, той мусить признати, що у всім треба принуки. Він сам не зможе видобути ся з того тяжкого положення, в яке впровадили єго названі вже попередно обставини, єго треба до того спонукати, подати єму спосіб, пораду і потрібні до того засоби.

Отут розкриває ся для Виділу кр. широке поле вдячної роботи для краю і єго людности. Дещо вправді зроблено для улекшеня кредиту, але чи ж не можна би єго зробити таньшим і приступнійшим, коли се можливо по иньших краях і державах? Чи не можнаб взяти під розвагу нераз тут підношеної справи засновуваня кас Райфайзенівських, коли на тім полі роблять такі добрі досєвіди по иньших краях і державах?

Тільки разів в сій високій палаті і в раді державній домагано ся зміни закона о належитостях правних, котрий накладає за високі тягари і містить неясні і невиразні постанови, що самі скарбові урядники не однаково поступають. Домагано ся опусту належитостей від спадщин, котрі просто руйнують наше селянство і в одній та другій справі дав уже міністер скарбу користні приреченя. Чи ж не випадало би Виділови кр. як раз покористувати ся сею нагодою і з всею рішучостию натиснути, щоби міністер скарбу як найскорше перевів обіцяні зміни?

(Далі буде).

Сьміх і горе.

Підслухане на вечерницях в львівській «Бесіді».

Гриць: Казали на «ісполнительнім комітеті», що п. Романчука будуть ставити кандидатом аж в п'ятьох округах на посла до ради державної.

Проць: Коли се правда, що в Бібрці говорили, що п. Романчук є одиноким заступником руского народу, то не на п'ять а на всі округи виборчі повинні лише єго ставити кандидатом.

Член «Друга» при вході до салі до касирки: Пожалуйте, сколько стоїт вход на вечеринки?

Касирка: Жалую, що маєте кольки, але як погуляєте, то може вам стане лекше.

При новім помірі і клясованю ґрунтів приїхали геометри до села і дуже легким способом зробили свою роботу: вийшли з господарями села і війтом в поле для поміру збочистих гонів, а щоби далеко не ходити, станули собі на долині зараз при дорозі. Найшовци там дуже добру землю, котру вода змулювала на долину, отаксували цілі гони яко поле першої кляси. Громада не хотіла прийняти ся такого отаксованя а війт додав: »Ті наші поля подібні до панської камізельки, з переду атлас і зиґарок з золотим ланцюшком а з заду шаре полотно. Такі і ті наші поля. Від долини блищать ся, а вийди на гору, найдеш лише глину і мертвицю.«

Зміст: Бразилійський рай. — Як можна збогатіти. — Що говорив пос. Вахнянин о лихві в раді державній. — Не мсти ся. — Евгений Желехівський. — Приятелі і вороги руского народу. — Промова посла Барвіньского в загальній розправі над бюджетом в кравім соїмі. — Сьміх і горе.

Видає і за редакцію одвічає: **Антін Березинський.** — З друкарні В. А. Шийковского.